

El cargol abaixa el ritme

EL CENTREESQUERRA, UN MOVIMENT
POLÍTIC QUE VA PROSPERAR A
L'EUROPA DE POSTGUERRA,
NECESSITA UN NOU IMPULS

© The Economist

Günter Grass, un amant de les idees de centreesquerra de Willy Brandt, va detallar el lent ascens de la democràcia després de la guerra en unes memòries anomenades *El diari d'un cargol*. La creació de l'escriptor el va emmarcar en una escola de pensament gradualista a la vegada que persistent, que reptava els contratemps i prometia moderació: es tractava de defensar una "política de petits avanços". Una política que evités tant les tendències reaccionàries de molts moviments conservadors com l'afectació revolucionària de l'extrema esquerra.

Ara, el cargol ha parat. Als últims anys, els governs de centredreta han eclipsat els seus rivals a les eleccions arreu d'Europa. De manera sorprenent, els partits de centreesquerra no han sabut treure rendiment a una profunda crisi econòmica que ha portat la fallida financera del 2007-2008. Lluny d'agafar l'oportunitat d'aconseguir un argument poderós i exigir una millor organització estatal i menys control del lliure mercat, els partits d'esquerra han hagut d'abandonar el poder en molts països amb poques probabilitats de tornar-hi.

A Alemanya, la cancellera de la Unió Demòcrata Cristiana, Angela Merkel, ha estat al càrrec des del 2005. A la Gran Bretanya, un govern dirigit pels *tories* ha ostentat el poder des del 2010 i el Partit Laborista, que ha estat vençut dues vegades, està capficat en una lluita interna pel seu futur ja que el seu candidat més dinàmic per dirigir el partit té un caràcter extremista. A França, el president socialista, François Hollande, ha obtingut resultats pèssims a les enquestes i té molt poques probabilitats de ser reelegit.

Fins i tot Escandinàvia, el paradigma de l'esquerra moderada durant els anys

setanta i vuitanta, ha perdut aquest estatus. Si bé és cert que Suècia ha fet un gir cap a l'esquerra en les eleccions del 2014 després de vuit anys de polítiques de centredreta, no han abandonat el pla financer establert pels seus predecessors. El 2013, els conservadors de Noruega acabaren amb dotze anys de coalicions d'esquerra, i el dirigent de centreesquerra danès Helle Thorning-Schmidt va perdre el poder al juny. L'antic bloc de l'Est manté alguns partits moderats amb inclinacions socialistes (a la República Txeca, especialment) però, a la resta, els nacionalistes i els conservadors han sabut treure profit de l'ambient d'incertesa que imperava després del crac del 2007-2008.

És clar que el caràcter importa, i tant sols hi ha uns quants polítics de centreesquerra amb carisma. Els líders europeus més memorables de caràcter socialdemòcrata -des de Brandt i Helmut Schmidt, a Alemanya, fins a Bruno Kreisky, a Àustria; Gro Harlem Brundtland, a Noruega, i fins i tot Tony Blair- han estat persones convençudes de les seues accions, no un mitjà per arribar a un consens. En l'obscura situació que s'albira avui dia, Sigman Gabriel, el líder del Partit Socialdemòcrata d'Alemanya i vice-canceller amb coalició amb Merkel, presenta una personalitat dinàmica però encara ha de fer molt més si vol augmentar les probabilitats que el seu partit governi Alemanya.

Deixant de banda els factors humans, hi ha problemes més profunds que han afectat els socialdemòcrates. Partits de centreesquerra ostentaven el poder quan va explotar la crisi a la Gran Bretanya, Grècia, Portugal i Espanya. Els votants, impacients per dirigir a algú les seues queixes, van culpar a aquests partits. Aquesta impaciència, però, també explica algunes excepcions. Els italians, per exemple, tolerants amb les extrava-

gàncies de Berlusconi, donaren un gir cap a l'esquerra quan el Partit Demòcrata va trobar un líder plausible amb Matteo Renzi. El primer ministre italià s'ha convertit en una figura solitària en una lluita on l'Alemanya de centredreta dibuixa les morts de les batalles econòmiques a Europa. I la senyora Merkel, titular del Govern durant l'esclat de la crisi, ha sobreviscut perquè la recessió a Alemanya va durar poc i, a més, ha aconseguit anomenar-se a ella mateixa cap d'Europa sent dura amb els deutors europeus però mantenint la unitat europea.

Quan es tracta d'austeritat, ha donat més bon resultat en els votants predicar-la que no pas la màgia keynesiana. Sembla que també han considerat que si s'havien de fer retallades, seria millor que les fessen partits defensors d'un estat menys després. La confiança dels partits socialdemòcrates en la despesa pública per portar endavant transformacions socials no tenia credibilitat quan els mercats llepaven els ossos d'uns estats completament endeutats. Més molest que això ha estat la tendència dels governs de centredreta a robar les polítiques de partits d'esquerra, com l'augment dels salaris mínims a Alemanya i la Gran Bretanya, o l'acceptació per part dels *tories* del matrimoni homosexual. Des de la caiguda del comunisme soviètic, els principals partits de dretes i d'esquerres han fet front a la fragmentació, però han estat els segons els qui han sofert més amb la caiguda de la classe industrial treballadora i dels sindicats.

Els mateixos gossos amb diferents collars

Un nou problema, agreujat amb la crisi, ha estat l'auge d'una oposició populista i anàrquica. El que fou un partit poderós a Grècia, el Pasok, ha estat pràcticament enfonsat pel cridaner Syriza; el Partit

SALVADOR LLOSA

Socialista a Espanya ha perdut terreny amb l'aparició de l'antiauster Podem, i fins i tot l'UKIP, un partit antieuropeu de la Gran Bretanya on acabaven els *tories* descontents, està agafant vots dels qui havien estat votants del Partit Laborista. Matthew Taylor, que fou ajudant de Tony Blair, l'últim president electe de centreesquerra a la Gran Bretanya, diu que aquests moviments naixents tenen dret a afirmar que estan més en contacte amb la cultura popular que els antics partits que havien pregonat representar el poble. Els nous, reconeix Taylor, organitzativament estan més ben estructu-

rats, mentre que els partits tradicionals d'esquerres estan lligats a convencionalismes i jerarquies. Per als partits que es troben entre l'espectre de l'acceptació de la diversitat i el proteccionistes dels treballadors, el sentiment d'antiimmigració ha resultat molt perillós. Per als socialdemòcrates donar una imatge de generositat s'ha convertit en una càrrega. La sort canvia: fa una dècada es podia llegir un fullet on deia "l'estranya mort del *tory* anglès". Bé, s'ha demostrat que ha estat una mica prematur però, sigui com sigui, els socialdemòcrates s'enfronten al seu passat. Franz Walter, un his-

toriador polític a la Universitat de Göttingen, explica que els socialdemòcrates alemanys han estat una força crucial durant 150 anys, però només n'han estat al poder 30. Amb una filosofia gradualista i una voluntat d'aconseguir objectius llunyans, potser seran més feliços esquivant el camí del poder que buscant-lo. Els socialdemòcrates, explica l'historiador, "no han sigut mai més feliços que somiant amb un futur millor". Però, massa sovint últimament, molts altres estan ocupats falsejant el paradís.

Traducció d'Andrea Pérez Girbés